

Мокляк М.В., к.е.н.,

доцент кафедри міжнародної економіки та маркетингу,

Попова Ю.М., к.е.н.,

доцент кафедри міжнародної економіки та маркетингу,

Буряк А.А.,

асистент кафедри міжнародної економіки та маркетингу,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

НОВІ РЕАЛІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Соціально-економічна нестабільність розвитку України має негативне відображення на інвестиційній діяльності підприємств кожного регіону, зумовлює загальне погіршення інвестиційного клімату та зниження інвестиційної привабливості й іміджу регіонів, зокрема й на світовому рівні. До сучасних проблем інвестиційної діяльності у регіонах України належать: падіння обсягів залучених іноземних інвестицій, зростання концентрації обсягу інвестиційних ресурсів в одних і тих самих регіонах та галузях господарської діяльності, низька ефективність інструментів стимулювання інвестиційної діяльності.

Для забезпечення відновлення позитивної інвестиційної активності у регіонах, ефективного залучення іноземних інвестицій та підвищення інвестиційної привабливості регіонів в умовах європейської інтеграції, особливої актуальності набуває зона вільної торгівлі між Україною та країнами ЄС, яка відкриває нові можливості для залучення прямих іноземних інвестицій, серед яких:

1. Імплементация нормативно-правової бази щодо вільного переміщення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) відповідно до норм ЄС. Згідно із Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [4, с. 112-113], Україна та ЄС зобов'язані створювати необхідні умови для подальшої лібералізації її положень з метою полегшення руху капіталу. Зокрема, що стосується операцій на рахунку з капіталом та фінансовому рахунку

платіжного балансу, то Україна та країни ЄС повинні забезпечити вільний рух капіталу, пов'язаний з надходженням прямих інвестицій.

Крім того, Україна зобов'язується завершити лібералізацію операцій на рахунку операцій з капіталом і фінансовому рахунку платіжного балансу відповідно до рівня лібералізації в ЄС, а також не вводити будь-яких нових обмежень на рух капіталу і поточні платежі між резидентами України та країн ЄС і не робити існуючі умови більш обмежувальними.

Тож, загалом заходи для створення необхідних умов для подальшого поступового застосування правил ЄС про вільний рух капіталу в Україні дозволять не тільки спростити умови здійснення інвестиційної діяльності, а й покращити інвестиційний клімат в регіонах країни.

2. Створення зони вільної торгівлі з країнами ЄС не лише знижує тарифні й нетарифні бар'єри між учасниками, а й може позитивно вплинути на збільшення обсягів ПП з країн ЄС в Україну. Досвід переважної більшості країн центрально-східної Європи, які вступили у ЗВТ з країнами ЄС, демонструє зростання надходжень прямих інвестицій у порівнянні з попереднім періодом. В середньому частка ПП у ВВП цих країн за три роки до і три роки після підписання Угоди про ЗВТ становила: у Болгарії – 0,6% проти 2,1%, Чеській Республіці – 1,8% проти 2,9%, Естонії – 4,3% проти 7,5%, Угорщині – 4,8% проти 7,0%, Литві – 2,1% проти 5,3%, Польщі – 1,0% проти 2,4%, Румунії – 0,6% проти 1,7% та Словаччині – 1,5% проти 5,3% [3].

Так, після підписання Угоди про асоціацію у 1991 р. Польща лише збільшує темпи припливу прямих іноземних інвестицій у країну. Прихід іноземних інвесторів за рахунок кумулятивного ефекту змінив тенденцію падіння індексу комплексності польської економіки на висхідну. У період вступу в дію Угоди про ЗВТ до Польщі залучилися інвестори, які інвестували кошти у виробництво товарів і змінили структуру економіки Польщі та її експорту.

Після підписання Румунією Угоди про асоціацію, в країні спостерігається поступове збільшення кількості зареєстрованих компаній з іноземними інвестиціями. Лише за 2004 р. кількість зареєстрованих компаній з іноземним

капіталом збільшилася на 54%. Максимальний показник був досягнутий у році вступу Румунії до ЄС – 15720 компаній [1, с. 121].

Високими темпами почали надходити ПІІ після підписання Угоди про асоціацію і в Естонію, Латвію та Литву. Їх надходження відбувалося на тлі проведення цими країнами прозорої приватизації, що забезпечило суттєве збільшення виробництва та підвищення продуктивності праці.

Після підписання Угоди про асоціацію, на тлі проведення реформ і приватизації в Чеській Республіці також відбувся суттєвий приплив прямих іноземних інвестицій. У період вступу Угоди в дію 1995 р. приплив прямих інвестицій збільшився практично у 2,9 рази до 2,5 млрд. дол. США. Щороку цей показник збільшувався в рази. Основні інвестори – підприємства з Німеччини, Нідерландів, Австрії, Франції, Люксембургу, Великої Британії та США.

Треба зазначити, що один з найбільших інвестиційних проектів в Чехії зробили компанії «Toyota Motors» і «Peugeot», які збудували спільний завод у м. Коліне на суму 850 млн. дол. США. У результаті, Чеська Республіка стала одним з найважливіших гравців в автомобільному секторі в Європі. Окрім цього, «Hyundai» збудував ще один великий завод з виробництва автомобілів вартістю більше 1,2 млрд. дол. США в м. Носовіце [1, с. 138].

Окрім автомобільного сектору, в Чехії здійснювалися великі інвестиційні проекти у сфері ІТ. Так, компанія «Hewlett-Packard» створила свій підрозділ, який забезпечує поставки до країн Європи, Близького Сходу та Африки. Кілька інших багатонаціональних компаній, таких як «Honeywell», «DHL», «IBM», «Sun Microsystems», «Logica і RedHat», згодом вирішили використовувати потенціал Чеської Республіки у сфері послуг і R&D сектора, що сприяло збільшенню виробництва товарів удвічі, підвищенню продуктивності праці у 1,5 рази, збільшенню експорту товарів у десятикратне та зміни самої структури експорту.

Необхідно зазначити, що структура експорту Чехії зазнала суттєвих змін. Зокрема, за рахунок припливу іноземних інвестицій здійснювалося збільшення експорту з країни, передусім у тих галузях, в які було інвестовано великі фінансові ресурси.

3. Відкриття нових ринків для здійснення інвестиційної діяльності, зокрема можливість залучати прямі інвестиції у пріоритетні сфери господарювання з дешевою, але висококваліфікованою робочою силою та наявною сировиною. За прогнозами Міжнародного центру перспективних досліджень [1, с. 32], іноземні інвестиції з країн ЄС спрямують передусім у сім найбільш привабливих видів економічної діяльності в Україні, а саме: фармацевтичне виробництво, оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами, виробництво жирів, виробництво інших харчових продуктів; виробництво напоїв; тютюнова промисловість, текстильна промисловість і пошиття одягу, операції з нерухомістю та діяльність у сфері інформатизації.

4. Налагодження більш тісної співпраці між країнами-донорами та країнами-реципієнтами прямих інвестицій. Крім того, зона вільної торгівлі збільшить рівень конкурентної боротьби, що позитивно вплине на розвиток бізнес-середовища в регіонах України.

5. Кредитування. Не менш важливим є положення Угоди [4, с. 112-113], що стосується операцій на рахунку з капіталом та фінансовому рахунку платіжного балансу про вільний рух капіталу, пов'язаний з наданням кредитів, які стосуються торговельних операцій, або з наданням послуг, а також з фінансовими позиками та кредитами інвесторів. Це розширить можливості для отримання європейських кредитів суб'єктами підприємницької діяльності в Україні. Так, за даними Державної служби статистики України, у 2015 р. у структурі джерел фінансування інвестиційної діяльності в Україні 67,4% становлять власні кошти підприємств та організацій і лише 7,3% – кредити банків та інші позики [2, с. 1].

6. Поліпшення технічного та технологічного стану вітчизняних підприємств, що можливо завдяки як прямим інвестиціям з країн ЄС, так і спрощенню доступу до якісної імпоротної техніки та устаткування. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України при умові макростабілізації та проведення модернізації економіки сподівається на поживлення інвестиційної діяльності у 2016-2019 рр., у тому числі за рахунок інвесторів з країн ЄС. Так, за оптимістичним прогнозом Уряду [5, с. 25-26], обсяги ПІІ зростуть у 2016 р. на

5,1%, 2017-2019 рр. – 19,2%. Натомість, згідно з песимістичним прогнозом, приріст ПІІ у цих роках становитиме 1,0% та 1,9% відповідно.

Тож, зважаючи на досвід зарубіжних країн, можна констатувати, що за рахунок підписання Угоди про асоціацію з ЄС в Україні відбудеться поліпшення інвестиційного клімату, покращення інвестиційної привабливості та іміджу регіонів. Приплив іноземного капіталу дасть змогу компенсувати втрати від скасування тарифних і нетарифних бар'єрів у торгівлі та забезпечить розвиток конкурентоспроможних виробництв в регіонах України.

Література

1. Вплив створення зони вільної торгівлі з ЄС на економіку України: аналітичне дослідження / [К. Аврамченко, В. Філіпчук, О. Жолудь, В. Мазярчук. – К., 2013. – 197 с.

2. Капітальні інвестиції в Україні за січень-грудень 2015 р.: експрес-випуск від 24.02.2016 р. № 71/0/03.4вн-16 / Держ. служба статистики України. – 5 с.

3. Офіційний сайт Євростату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat>.

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

5. Україна: перспективи розвитку. Консенсус-прогноз / офіц. сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – 2015. – Вип. 38.– 28 с.